

SABBATH AND THE SANCTUARY

39 Melachos

1. Mishna, Shabbos 73a

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזרע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורה, הבורר הטוחן והמרקד, והלש, והאופה. הגוזז את הצמר, המלבנו, והמנפצו, והצובעו, והטווה, והמיסך, והעושה שתי בתי נירין, והאורג שני חוטין, והפוצע שני חוטין, הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות]. הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו, המולחו, והמעבד את עורו, והממחקו, והמחכתו. הכותב שתי אותיות, והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות. הבונה, והסותר, המכבה, והמבעיר, המכה בפטיש, המוציא מרשות לרשות. הרי אלו אבות מלאכות, ארבעים חסר אחת.

Source for 39 Melachos

2. Talmud Bavli, Shabbos 70a

חייב על כל מלאכה ומלאכה. חילוק מלאכות מנלן? אמר שמואל: אמר קרא + שמות לא + מחלליה מות יומת - התורה רבתה מיתות הרבה על חילול אחד. האי במזיד כתיב! אם אינו ענין למזיד, דכתיב + שמות לה + כל העשה מלאכה יומת - תנהו ענין לשוגג, ומאי יומת - יומת בממונן. ותיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי נתן, דתניא, רבי נתן אומר: + שמות לה + לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת, מה תלמוד לומר? לפי שנאמר + שמות לה + ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה. דברים, הדברים - אלה הדברים - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני. יכול עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת - תלמוד לומר + שמות לד + בחריש ובקציר תשבת. ועדיין אני אומר: על חרישה ועל הקצירה - חייב שתיים, ועל כולן אינו חייב אלא אחת! תלמוד לומר: לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת - להקיש אליה, ולומר לך: מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה - אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה.

3. Rashi, ad loc.

דברים - משמע תרי, ה' לרבות חד, הרי שלשה, אלה בגמטריא שלשים ושש, הרי שלשים ותשע.

4. Talmud Bavli, Shabbos 49b

הדור יתבי וקמיבעיא להו: הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי?

- אמר להו רבי חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן.
- אמר להו רבי יונתן ברבי אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא: כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה - ארבעים חסר אחת. ...

תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן, דתניא: אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, הם זרעו - ואתם לא תזרעו, הם קצרו - ואתם לא תקצרו, הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה - ואתם לא תכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד. הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע - ואתם לא תוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים, הם הוציאו מעגלה לעגלה - ואתם לא תוציאו מרשות היחיד לרשות היחיד.

5. Rashi, ad loc.

כנגד עבודות המשכן - אותן המנויות שם צפרק כלל גדול היו צריכין למשכן, ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה.

Examples

6. Shmos 31:1-14

לא,א וינדבר יהוה, אל-משה לאמר. **לא,ב** ראה, קראתי בשם, בצלאל בן-אורי בן-חור, למטה יהודה. **לא,ג** ואמלא אתו, רוח אלהים, בחכמה ובתבונה ויבדעת, ובכל-מלאכה. **לא,ד** לחשב, מחשבת; לעשות בזהב ובכסף, ובנחשת. **לא,ה** ובחרשת אבן למלאה, ובחרשת עץ; לעשות, בכל-מלאכה. **לא,ו** ואני הנה נתתי אתו, את אהליאב בן-אחיסמך למטה-דן, ובלב כל-חכם-לב, נתתי חכמה; ונעשו, את כל-אשר צויתך. **לא,ז** את אהל מועד, ואת-הארון לעדת, ואת-הכפרת, אשר עליו; ואת, כל-כלי האהל. **לא,ח** ואת-השולחן, ואת-כליו, ואת-המנורה הטהרה, ואת-כל-כליה; ואת, מזבח הקטרת. **לא,ט** ואת-מזבח העלה, ואת-כל-כליו; ואת-הפיור, ואת-כנולו. **לא,י** ואת, בגדי השרד; ואת-בגדי הקדש לאהרון הכהן, ואת-בגדי בגיו לכהן. **לא,יא** ואת שמן המשחה ואת-קטרת הסמים, לקדש: ככל אשר-צויתך, ונעשו. {פ}

לא,יב ויאמר יהוה, אל-משה לאמר. **לא,יג** ואתה דבר אל-בני ישראל, לאמר, אף את-שבתתי, תשמרו: כי אות הוא ביני וביניכם, לדרתים--לדעת, כי אני יהוה מקדשכם. **לא,יד** ושמרתם, את-השבת, כי קדש הוא, לכם; מחלליה, מות יומת--כי כל-העשה בה מלאכה, ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה.

7. Rashi, Shmos 31:13

ואתה דבר אל בני ישראל - ואתה, אף על פי שהפקדתיך לזווחם על מלאכת המשכן, אל יקל צעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה:

8. Shmos 35:2-10

לה,ב ששת ימים, תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון, ליהוה; כל-העשה בו מלאכה, יומת. **לה,ג** לא-תבצעו אש, בכל משבתיכם, ביום השבת. {פ}

לה,ד ויאמר משה, אל-כל-עדת בני-ישראל לאמר: זה הדבר, אשר-צוה יהוה לאמר. **לה,ה** קחו מאתכם תרומה, ליהוה, כל נדיב לבו, וביאה את תרומת יהוה: זהב וכסף, ונחשת. **לה,ו** ותכלת וארגמן ותולעת שני, ויש ונעזים. **לה,ז** ועלת אילים מאדמים ועלת תחשים, ונעצי שטים. **לה,ח** ושמון, למאור; ובשמים לשמן המשחה, ולקטרת הסמים. **לה,ט** ואבני-שהם--ואבני, מלאים: לאפוד, ולחשן. **לה,י** וכל-חכם-לב, בכם, יבאו ויעשו, את כל-אשר צוה יהוה.

Tolda

9. Talmud Bavli, Shabbos 96b

מיהו, הוצאה - אב, הכנסה - תולדה. ומכדי, אהא מיחייב ואהא מיחייב, אמאי קרי לה האי אב ואמאי קרי לה האי תולדה? - נפקא מינה: דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי, אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי - מיחייב תרתין, ואי עביד אב ותולדה דידיה - לא מיחייב אלא חדא. - ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, אמאי קרו לה אב ואמאי קרו לה תולדה? - הך דהואי במשכן חשיבא - קרי לה אב, הך דלא הואי במשכן חשיבא - לא קרי לה אב. אי נמי: הך דכתיבא - קרי אב, והאי דלא כתיבא - קרי תולדה.

10. Tosafos, ad loc.

ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי לה אב כו' - הוה מצי למימר דנפקא מינה לענין התראה כדפי' בפ' כלל גדול (לעיל עג:) ואיכא למימר דהיינו דקמשני הך דהוות במשכן חשיבא כו' אית דגרסי הך דהוות במשכן חשיבא קרי לה אב והך דלא הוות במשכן חשיבא קרי לה תולדה ולפי זה יש מלאכות דהוו במשכן כגון מנכש ומשקה זרעים דלא חשיבי ולא הוו אבות וכן אי גרסינן דהוות במשכן וחשיבא קרי לה אב אבל אי גרסי' הך דהוות במשכן חשיבא וקרי לה אב הך דלא הוות במשכן לא חשיבא וקרי לה תולדה לפי זה התולדות לא היו במשכן.

11. Pirush Hamishnayos, Rambam Shabbos 7:2

וכל אלו האבות הם רק דוגמאות. כגון אמרו קוצר הוא מאבות מלאכות והוא הדין לכל חותך צמח מחובר לארץ אם נתכוון לאותו דבר שהוא חותך. כגון האורה בתאנים הבוצר בענבים והמוסק בזתים. שכל אחת ממלאכות אלו אין אומרים בה שהיא תולדת קוצר אלא היא הקוצר עצמה. כמו שאין אומרים בשוחט כבש או שור שהיא תולדת שוחט, או מי שבשל מאכל מן המאכלים שהיא תולדת אופה אלא היא האופה בעצמה, וזהו שאומרים בו מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת. והתולדה, הוא שתחשוב בלבך על תוצאות פעולת אותה מלאכה המנויה באבות, וכל מקום שתמצא אותה פעולה זהו תולדה לאותו האב, כגון זה שאמרנו שטוחן מאבות מלאכות, וענין טוחן הוא טחינת חלק גדול והפיכתו חלקים קטנים, ולפיכך חיתוך הירקות בשבת, או נסירת העץ לקחת הנסורת שלו, או שיפת המתכת לקחת הנסורת שלה, או בקוע העצים להסקה כל זה תולדת טוחן.

Melech Machsheves

12. Talmud Bavli, Baba Kama 26b

אמר רבה: היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הפיר בה, ועמד ונבלה, לענין נזקין - חייב, לענין ארבעה דברים - פטור, לענין שבת - מלאכת מחשבת אסרה תורה

13. Rashi, ad loc.

מלאכת מחשבת אסרה תורה - שנתכוין לעשות מלאכה אלא כסבור שהיוס חול או סבור שמלאכה זו מותרת וכל הני דאמרין הכא לא נתכוונו לעשות המלאכה הלכך פטור.

14. Rashi, Beitza 13b

אלא מאי חייב לך למימר - אף על גב דלמעשה היא מלאכה, לשבת - מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות, אסרה תורה, שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן צויקהל, והתם מלאכת מחשבת כתיב.

15. Shmos 35:33

לה, לג ובחשת אבן למלאת, ובחשת עץ; לעשות, בקל-מלאכת מחשבת.

Expressions of Machsheves

Misasek

16. Talmud Bavli, Shabbos 72b

נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר - פטור

מתעסק הוי שגגת עבירה כיון דהרב ידע שהוא מחובר יש בו משום שביתת עבדו דהא מלאכת מחשבת מקרי כיון דנעשה מחשבתו של עבד לקוצרו אלא דפטור משום מתעסק כמ"ש התוס' שבת (דף ע"ב) שהבאנו בתחלת דברינו וכיון דמתעסק הוי שגגת עבירה יש בזה משום שביתת עבדו. ידידו עקיבא גינז מא"ש.

Expressions of Melechtes

Shinui

20. Talmud Bavli, Shabbos 153b

אמר רב אדא בר אהבה: היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו - רץ תחתיה עד שמגיע לביתו. דוקא רץ, אבל קלי קלי - לא. מאי טעמא? - כיון דלית ליה היכירא - אתי למיעבד עקירה והנחה, סוף סוף, כי מטא לביתיה אי אפשר דלא קאי פורתא, וקמעיל מרשות הרבים לרשות היחיד! - דזריק ליה כלאחר יד.

21. Rashi, ad loc.

כלאחר יד - שלא כדרך זריקה כגון מכתיפיו ולאחריו.

22. Rambam, Hilchos Shabbos 11:14

הכותב בשמאלו או לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו פטור, איטר שכתב בימינו שהיא לו כשמאל כל אדם פטור, ואם כתב בשמאלו חייב, והשולט בשתי ידיו בשוה וכתב בין בימינו בין בשמאלו חייב, קטן אוהז בקולמוס וגדול אוהז בידו וכותב חייב, גדול אוהז בקולמוס וקטן אוהז בידו וכותב פטור.

23. Eglei Tal, Introduction Note 3

ענינינו לנו יסודי כתב :
אך ברוחן של דברים דהנה מלאכה כלאחר יד יש בשני אופנים. יש שהמלאכה עומה בלתי נפעלת כראוי והיא שינוי באיכות הנפעל כענין המזרע בעליץ שינוי נקוב שלא מזרע כי אורחי' אף שבאיכות הפועל לא הי' שום שינוי. ויש מלאכה כלאחר יד שהוא שינוי באיכות הפועל לבד ולא באיכות הנפעל כגון הכותב בשמאלו אף שהנפעל דהיינו הכתב נעשה כראוי להיות שאימן את ידיו וכתב אותיות מיושרים כמו אם הי' כתב בימינו. וכן המוליא מרשות לרשות כלאחר יד אף דעלם המלאכה היא בהחפץ המובא לרשות אחרת. ובהחפץ אין שום שינוי ומונח עתה ברשות האחרת כאילו הי' מוליאו כדרכו. רק שיש שינוי באיכות הפועל שלא עשה המלאכה כדרך עשיית מלאכה היא :

ט) ועיין ברין (פי"ד דשבת) בדיון מוסוכרייתא דמזייתא
 שכתב וז"ל אלא שעדיין קשה דהא סחיטה זו אינה אב מלאכה אלא תולדה כעין מפרק שהוא תולדה דדש ובדאי לא דמי לדש אלא היכא שהוא לריך למושקה שנסחט ממנה דהיכא שא"ל לה לא דמי לדש כלל וכו' יעו"ש ובגליון הש"ס ירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) לנוד מדברי הר"ן כלל חדש זהא דמחייב ר"י במלאכה שאל"ג דזהו רק באבות אבל בתולדות גם לר"י פטור יעו"ש שהוכיח כן גם מהירושלמי ועי' בשו"ת מהר"ש (סי' כד) שהביא כמה ראיות לזה ועי' בי"ה (כג:) ברש"י ד"ה מפני יעו"ש וראיתי באגלי טל (דש בהגה אות סד) שכתב ע"ז דישחקע ולא יאמר דאין שום סברא לחלק בזה בין אב לתולדה והביא רא"י מהא דריש ב"ק דפריך אמאי קרי לה אב ואמאי קרי לה תולדה לימא כ"מ במלאכה שאל"ג יעו"ש שלא הביא ראיות. אולם להג"ל דבתולדה לתולדה לא מחייב י"ל טעם החילוק בין אב לתולדה במשאל"ג למאי דכתבו תוס' שבת (לד.) ד"ה ר"ש וכו' דכל מלאכות שבמשכן ה"י לריכות לגופן יעו"ש וע"כ טעמא דר"י דמחייב באל"ג אף דלא הוי דומי' דמשכן הוא משום דעכ"פ הוי תולדה וכזה בתוס' מו"ק (ב:) ד"ה ולריך לעלים וכו' דלא מחייב ר"י אפילו משום תולדה. דתולדה לריך שמהי דמי לאב מלאכה יעו"ש ואכ"מ בבאור דבריהם ז"ל אבל זה מבואר דאם אינו לריך יש לחייב משום תולדה ועי' תוס' שבת (עג:) ד"ה הזומר יעו"ש ועי' בההמ"ג (פ"ז משבת ה"ד) דפעולה שאין לה אלא קלח דמיון למלאכה שבמשכן הוי עכ"פ תולדה יעו"ש וה"כ כמה דאינו דומה בהלכות לגופו כהי דא"א לקרותו אב מ"מ מחייב ל"י ר"י דלא גרע מתולדה. וא"כ יתכן ס' הר"ן ז"ל דזה רק באב גופי' שהוא אותו פעולה עלמה שהי' במשכן שפיר מייב אף אם אל"ג ואינו דומה בהלכות דעכ"פ יש עלי' תורת תולדה. אבל אם עושה תולדה דבל"ז אין לה רק דמיון במקלח למלאכה שבמשכן ושוב אם ניחוסף עוד הבדל כמה שאין לריך לגופה הוי זה כמו תולדה לתולדה דלא מלינו ריבויא